

РЕПУБЛИКА СРПСКА

ГРАД БИЈЕЉИНА

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Градска управа

Одсјек за локални економски развој и европске интеграције

Број: 02/20-057-1-34/23

22.02.2023. године

ГРАД БИЈЕЉИНА

ИЗВЈЕШТАЈ

**О РЕАЛИЗАЦИЈИ ПЛАНА ОДРЖИВЕ УРБАНЕ МОБИЛНОСТИ
ГРАДА БИЈЕЉИНА - ПОУМ (2020-2025.)**

ЗА 2022. ГОДИНУ

Бијељина, 22.02.2023. година

Садржај

1. УВОД.....	2
2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПОУМ.....	3
3. ЦИЉЕВИ И ПОДЦИЉЕВИ ПОУМ.....	4
4. ПРАЋЕЊЕ ЦОР ИНДИКАТОРА У ОКВИРУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПОУМ ГРАДА БИЈЕЉИНА 2020 – 2025.	6
5. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗОВАНИХ АКТИВНОСТИ	9
6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ.....	12

1. УВОД

Процес израде Плана одрживе урбане мобилности (ПОУМ) Града Бијељина је почео у септембру 2019. године, а завршен је једногласним усвајањем на 39. сједници Скупштине Града Бијељина одржаној 10. септембра 2020. године, број закључка 01-013-39-3/20.

План одрживе урбане мобилности Града Бијељина је стратешки документ, који је усклађен са Агендом 2030 и Циљевима одрживог развоја, са фокусом на Циљ 11 - *Одрживи градови и заједнице - Учинити градове одрживим значи стварање пословних прилика, сигурног и приступачног становања, те изградњу отпорних друштава и економија*, осмишљен да задовољи потребе мобилности људи и привредних субјеката у Граду Бијељина и околини, те генерално да унаприједи квалитет живота грађана. То укључује улагања у јавни превоз, стварање зелених јавних простора, те побољшање урбанистичког планирања и управљања на партиципативан и инклузиван начин.

Одржива мобилност подразумијева активно залагање за промјену начина транспорта, навика и понашања путника у циљу смањења негативних посљедица транспорта по друштво, екологију и економију, као што су:

- загађење ваздуха, које утиче на промјене климе,
- бука,
- гужве у саобраћају,
- саобраћајне несреће,
- деградација урбаних средина (смањење простора за пјешаке услед повећања броја возила),
- експлоатација земљишта (све већа изградња путева и инфраструктуре).

ПОУМ Града Бијељина израђен је у свјетлу модерних европских и свјетских кретања ка одрживој урбаној мобилности и доприноси развоју интегрисаног одрживог система урбане мобилности који:

- је приступачан и задовољава основне потребе мобилности свих корисника;
- одговара на различите потребе грађана и привреде за мобилношћу и превозним услугама на одржив начин;
- води уравнотеженом развоју и бољој интеграцији различитих видова транспорта
- удовољава захтјевима одрживости, уравнотежавајући потребу за економском одрживошћу, социјалном једнакошћу и здравственим квалитетом животне средине;
- оптимизује ефикасност и економичност;
- боље користи урбани простор и постојећу транспортну инфраструктуру и услуге;
- повећава атрактивност урбаног окружења, квалитета живота и јавног здравља;
- побољшава општу сигурност и сигурност у саобраћају;
- води ка смањењу буке, загађења ваздуха, емисије гасова стаклене баште и смањењу потрошње енергије.

2. ОСНОВНЕ КАРАКТЕРИСТИКЕ ПЛАНА ОДРЖИВЕ УРБАНЕ МОБИЛНОСТИ

ПОУМ за Град Бијељину је осмишљен и развијен да буде стратешко усмјерење Града Бијељина у смислу искорак ка савременим концептима урбане мобилности за период 2020 – 2025. године, и представља први интегрални план ове врсте у Граду Бијељина и један од ријетких у Босни и Херцеговини.

Сврха ПОУМ-а Града Бијељина је дефинисање стратешких смјерница, мјера и акционог плана за одрживи систем урбане мобилности који узима у обзир постојеће стање, просторно планску документацију, економске и друштвене планове, те ниво спремности друштва у цјелини на искорак ка одрживости система урбане мобилности.

Основне карактеристике ПОУМ-а за Град Бијељину су:

- Фокус на људе и задовољавање њихове основне потребе за мобилношћу;
- Стратешки приступ и широко учешће јавности у процесу израде како би се задовољиле потребе људи и компанија у градовима и њиховом окружењу, циљајући на бољи квалитет живота;
- Заснованост на дугорочној визији развоја транспорта и мобилности која укључује све облике и врсте превоза, јавне и приватне, путничке и теретне, моторизоване и немоторизоване;
- Фокус на здравље људи, заштиту животне средине, смањење буке, као и емисија гасова стаклене баште и смањење потрошње енергије, што доприноси повећању атрактивности и квалитета градске средине;
- Фокус на унапређење ефикасности и економичности транспорта роба и људи, као и друштва у цјелини;
- План одрживе урбане мобилности се заснива на постојећој пракси планирања и узима у обзир принципе интеграције, учешћа, мониторинга и евалуације;
- План одрживе урбане мобилности заснива се на детаљној процјени садашњих и будућих перформанси система урбане мобилности, те успоставља мјерљиве циљеве, засноване на реалној процјени основних и доступних ресурса.

У изради документа директно су учествовали запослени Градске управе, тј. Одјелења за стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине Града Бијељина, Одсјека за локални економски развој и европске интеграције, Одјелења за просторно уређење и Дирекције за изградњу и развој Града Бијељина у облику Координационе групе задужене за израду ПОУМ Града Бијељина.

Координациона група је сарађивала са спољним сарадницима. Спољни сарадници су ангажовани кроз пројекат „Подршка ЈЛС у Републици Српској у промоцији одрживе урбане мобилности“ који је реализовао Савез општина и градова РС уз финансијску подршку њемачке Развојне агенције GIZ кроз Отворени регионални фонд за Југоисточну Европу – Енергетска ефикасност (ОРФ-ЕЕ) у оквиру пројекта “Одржива урбана мобилност у земљама Југоистичне Европе II (SUMSEEC II)“.

У току израде самог документа одржани су многобројни састанци координационе групе и спољашњих сарадника како би се на свеобухватан начин сачинила структура

документа, узела у обзир цјелокупна ситуација мобилности на подручју Града, те како би се заједнички дефинисали циљеви, мјере и конкретне активности. Осим Координационе групе коју су чинили запослени Градске управе, ширу радну групу чинили су представници јавних институција, цивилног друштва, образовних установа, осталих одјељења Градске управе, чланови Партнерских група за друштвени, еколошки и привредни развој (Привредни савјет) Града, који су пружали специфичне информације и утицали на дефинисање циљева и визије, као и мјера и активности ПОУМ Града Бијељина.

Поред редовног учешћа шире радне групе у кључним фазама процеса, извршено је и опсежно испитивање грађана Бијељине кроз анкетни упитник и анализу стања путем упитника којег је попунило 1022 становника Града Бијељина, те су њихово виђење кључних проблема и захтјеви/потребе узети у обзир приликом креирања ПОУМ-а.

Овакав свеобухватни интегрисани приступ у планирању мобилности допринио је дефинисању заједничких циљева и посвећености за остваривање заједничке визије.

3. ЦИЉЕВИ И ПОДЦИЉЕВИ ПЛАНА ОДРЖИВЕ УРБАНЕ МОБИЛНОСТИ

Примарни циљ Плана одрживе урбане мобилности је да изгради систем који ће омогућити грађанима обећавајућу будућност мобилности и приступачности, а Бијељина ће се дефинисати као успјешно динамично окружење, промовисаће се заштита животне средине, и то ће допринијети здравијем и сигурнијем окружењу за све становнике и учеснике у саобраћају, стављајући нагласак на немоторизована кретања, пјешаке, бициклисте и особе са ограниченом мобилношћу и уопште становнике Бијељине. Фокус је на људима и њиховим потребама.

Циљ плана одрживе урбане мобилности је да омогући мобилност за све грађане посебно у сегменту немоторизованог саобраћаја и кретања - возња бицикла и пјешачење, успостављање ефикасног и нискоемисионог система јавног градског превоза, те доношење иновативних мјера за смањење коришћења приватних аутомобила у градским путовањима, што ће допринијети смањењу емисије гасова стаклене баште, буке и загушења.

У овом процесу дефинисан је сет циљева из различитих подручја, а чије је остваривање кључно за реализацију усвојене визије која се фокусира на бољи квалитет живота за све становнике, Бијељине. Уз сет циљева дефинисани су циљни индикатори за ПОУМ Града Бијељина, који представљају квантитативне вриједности за циљеве и подциљеве. Да би правилно оцијенили ефекте и квалитет предвиђених мјера, дефинисани су жељени индикатори односно оквирне вриједности које могу бити измјерене на крају временског оквира реализације ПОУМ Бијељина.

Битно је истаћи да је Град Бијељина ускладио ПОУМ са Агендом 2030, односно са циљевима одрживог развоја (ЦОР) и да је успостављена матрица индикатора која обухвата 5 циљева одрживог развоја: *ЦОР 3 – Здравље и благостање, ЦОР 9 –*

Индустрија, иновације и инфраструктура, ЦОР 10 – Смањење неједнакости, ЦОР 11 – Одрживи градови и заједнице, ЦОР 13 – Очување климе и 10 локализованих глобалних индикатора, од којих је 5 потпуно у складу са БиХ/РС Оквиром циљева одрживог развоја. (НАПОМЕНА: У вријеме успостављања и усвајања ПОУМ Бијељина, БиХ/РС Оквир циљева одрживог развоја још није био успостављен)

4. ПРАЋЕЊЕ ЦОР ИНДИКАТОРА У ОКВИРУ РЕАЛИЗАЦИЈЕ ПОУМ ГРАДА БИЈЕЉИНА 2020 – 2025.

Циљ 1. БЕЗБЈЕДАН, ИНКЛУЗИВАН И ФУНКЦИОНАЛАН ГРАД ПО МЈЕРИ СВАКОГ ЧОВЈЕКА							
ЦОР	ЦОР Подциљ	ПОУМ Индикатор		ВРИЈЕДНОСТИ			
			ПОЧЕТНА (2019. година)	2020. година	2021. година	2022. година	ЦИЉНА (2025. година)
Подциљ 1.1. Унаприједити безбједност саобраћаја и саобраћајну инфраструктуру							
3; 11	3.6; 11.2	1.1.1.Број саобраћајних незгода	421	755	964	948	390
		Број саобраћајних незгода у којима су учествовали пјешаци	33	23	43	28	10
		Број саобраћајних незгода у којима су учествовали бициклисти	19	11	25	24	5
Подциљ 1.2. Омогућити приступачну мобилност становницима у складу са њиховим способностима и ограничењима							
10; 11	10.2, 10.3; 11.3	1.1.2. Број пјешачких прелаза са приступним рампама	236	236	237	243	286
		1.2.1. Број семафора са звучним сигналом	1	3	3	3	6
Подциљ 1.3. Успоставити систем јавног превоза ниске емисије у урбаном подручју							
9; 11; 13	9.1; 11.2; 13.2	1.2.2. Број линија јавног градског превоза	0	0	0	0	3
		1.3.1. Број уређених аутобуских стајалишта	7	13	14	14	20
		1.3.2. Број возила јавног градског превоза ниских емисија	0	1	1	1	5
Подциљ 1.4. Успоставити мултимодалне чворове							
9; 11 ; 13	9.1; 11.2; 13.2	1.3.3.Број мултимодалних чворова	0	0	0	0	2

Циљ 2. МЈЕСТО ЗДРАВОГ И УГОДНОГ ЖИВЉЕЊА							
ЦОР	ЦОР Подциљ	ПОУМ Индикатор		ВРИЈЕДНОСТИ			
			ПОЧЕТНА (2019. година)	2020. година	2021. година	2022. година	ЦИЉНА (2025. година)
Подциљ 2.1. Унаприједити бициклически саобраћај							
3; 9; 11; 13	3.6; 9.1; 11.3; 13.2	2.1.1. Дужина изграђених и означених бициклических стаза	5.8 км	8.14 км	8.14 км	8.62 км	12 км
		2.1.2. Број паркинга за бицикле	3 (15)	26 (130)	36 (180)	46 (230)	28
Подциљ 2.2. Унаприједити пјешачки саобраћај							
3; 11; 13	3.6; 11.3, 11.7; 13.2	2.2.1. Дужина пјешачких коридора	17.4 км	19.6 км	19.6 км	20.4 км	25 км
		2.2.2. Дужина хортикултурно уређених површина уз пјешачке коридоре	8.8 км	9.9 км	10.05 км	10.45 км	13 км
		2.2.3. Површина јавних зелених површина за друштвену интеракцију	5.2 ха	5.2 ха	5.2 ха	5.32	6 ха
Подциљ 2.3. Побољшати квалитет ваздуха							
11; 13	11.3, 11.6; 13.1, 13.2	2.3.1. Број дана са прекораченим вриједностима за „PM 10“	7	58	35	55	5

Циљ 3. ПАМЕТНА РЈЕШЕЊА И ИНОВАЦИЈЕ У ФУНКЦИЈИ ОДРЖИВОГ РАЗВОЈА							
ЦОР	ЦОР Подциљ	ПОУМ Индикатор		ВРИЈЕДНОСТИ			
			ПОЧЕТНА (2019. година)	2020. година	2021. година	2022. година	ЦИЉНА (2025. година)
Подциљ 3.1. Омогућити Е-мобилност на територији града							
9; 11; 13	9.1; 11.2, 11.3; 13.1	3.1.1. Број пуњача за Е-возила	0	3	3	3	2
		3.1.2. Број регистрованих Е-возила	0	3 (+ 8 хибрида)	3 (+ 52 хибрида)	6 (+ 63 хибрида)	40
Подциљ 3.2. Успоставити bike-sharing систем (Дијељење бицикла)							
9; 11; 13	9.1; 13.1, 13.2	3.2.1. Број bike-sharing пунктова	0	0	0	0	3
		3.2.2. Број бицикала у систему	0	0	0	0	30
Подциљ 3.3. Развој градске логистике и реорганизација теретног саобраћаја							
9; 11	9.1, 9.4; 13.3	3.3.1. Број центара градске логистике	0	0	0	0	1
		3.3.2. Број зона у којима се ограничава теретни саобраћај	0	0	0	0	2

5. ПРЕГЛЕД РЕАЛИЗОВАНИХ АКТИВНОСТИ

У складу са стратешким опредјељењем да до 2030. године Бијељина постане ГРАД БУДУЋНОСТИ, као и на основу резултата учешћа грађана у процесима доношења одлука кроз спроведене анкете, у име Градске управе, Одсјек за ЛЕР и ЕИ је у току 2021. године осмислио и започео дугогорочну кампању под слоганом „**green Bijeljina**“ која има за циљ смањење емисије CO₂ кроз реализацију низа активности, између осталог и озелењавање урбаних подручја Града, успостављање (зелених) зона за рекреацију и одмор и промоцију активних начина кретања, чиме би се створили предуслови за одрживи еколошки развој.

У току 2022. године у склопу дугорочне кампање „green Bijeljina“ Одсјек за ЛЕР и ЕИ извршио је набавку 610 садница (*хималајски бор, кугласти јавор, шареонолисни јавор, коврџава врба, црвенолисна цвјетајућа трешња, кугласти јасен, плава смрча, лаванда, шимишр грм, платан, ружичасти багрем, лавор вишња, смарагд туја, ситнолисна липа, патуљаста округла туја и руже стаблашице*), које су оплемениле и озелениле просторе око пет средњих и једне основне школе са подручја града Бијељина, као и простор око Дневног центра за дјецу у ризику:

1. Средња стручна школа Јања – 182 саднице,
2. Гимназија „Филип Вишњић“ Бијељина - 170 садница,
3. Пољопривредна и медицинска школа - 75 садница,
4. Економска школа Бијељина - 31 садница,
5. Техничка школа „Михајло Пупин“ - 28 садница,
6. ОШ „Меша Селимовић“ Јања - 18 садница и
7. Дневни центар за дјецу у ризику - 106 садница.

У склопу концепта „Green Bijeljina“, у 2022. години набављено је и 10 паркинг постоља за бицикла (50 паркинг мјеста), те се на овај начин стварају инфраструктурни предуслови како би се промовисали активни видови кретања. У октобру 2022. године је постављено 10 нових паркинг постоља на следећим локацијама:

- Градски парк – 2 паркинг постоља
- Бања Дворови – 3 паркинг постоља
- ЈУ Дјечији вртић „Чика Јова Змај“ – 2 паркинг постоља
- ЈУ Народна библиотека „Филип Вишњић“ – 1 паркинг постоље
- Центар града – поред шаха – 1 паркинг постоље
- Испред шалтер сале Градске управе Града Бијељина – 1 паркинг постоље

Са циљем подизања свијести грађана о значају активних начина кретања и подстицања на здравији начин живота, Одсјек за ЛЕР и ЕИ је током 2022. године већ пети пут у континуитету организовао активности на обиљежавању **Европске седмице**

мобилности која се сваке године обиљежава у периоду од 16-22. септембра широм Европе.

Тема Европске седмице мобилности 2022. године била је "Боља повезаност" под слоганом „Mix & Move“, те у складу с тим су запослени у Одељењу, у сарадњи са екстерним партнерима из цивилног, приватног и јавног сектора, организовали и реализовали низ различитих активности са циљем подизања свијести грађана о значају активних начина кретања (пјешачење и вожња бицикла), подстицања на здравији начин живота и истицања користи које овакав вид кретања има на здравље људи и животну средину.

Реализоване седмодневне активности обухватале су различите садржаје за све становнике Бијељине, са укупним учешћем 1.972 грађана:

- Подизање свијести о урбаној мобилности у граду, анкетање грађана (1.342 грађана) и промотивне активности;
- „Fitness for kids“ – *спортске активности на отвореном*;
- Отварање улице за пјешаке Вук Караџић у центру града - *забрана саобраћаја за моторна возила*;
- „Могу и ја“ - *„Игре без граница“ на отвореном прилагођене за дјецу са потешкоћама*;
- Мониторинг протока саобраћаја у центру Града Бијељина;
- „Фитнес на отвореном за одрасле“
- „20ка за здравље – бициклистичка вожња у дужини од 20 километара“;
- Полигон за обуку дјеце предшколског узраста и завршних разреда основних школа у саобраћају и симулација безбједности у саобраћају;
- заРОЛАЈ - *Промоција точкића / ролери и скејтови*.

Преглед ЕСМ активности у бројкама:

- Укупно организованих догађаја: **6**
- Укупно директних учесника/грађана: **630**
- Укупно анкетираних грађана: **1.342**
- Укупно спонзора (приватних компанија): **27**
- Укупно партнера: **10**

Све активности су организоване кроз афирмацију Агенде 2030 и Циљева одрживог развоја (ЦОР), са посебним акцентом на ЦОР 3 (здравље и благостање), 11 (одрживи и инклузивни градови и заједнице), 13 (очување климе) и 17 (Партнерством до циљева).

Од стране Одељења за стамбено комуналне послове и заштиту животне средине, самостално или у партнерству са другим јавним установама, током 2022. године, извршене су следеће активности:

- Реконструкција тротоара у улици Гаврила Принципа у Бијељини, тротоар оплемењен са урбаним мобилијаром и пратећим садржајима (дуж улице посађене саднице у жардињерама, постављене клупе за одмор и канте за смеће), укупне површине око 3.500 м², односно дужине 270 м¹;

- Изградња пјешачке зоне и уређење платоа са урбаним мобилијаром и пратећим садржајима (декоративна расвјета, хортикултурално уређење улице, постављене клупе за одмор и канте за смеће) у Улици Патријарха Павла у Бијељини, површине 3.300 м², односно дужине 250 м¹. Претварањем улице Патријарха Павла у пјешачку зону, центар Града Бијељина, Трг Краља Петра I Карађорђевића, преко улице Патријарха Павла, и улице Жртва фашистичког терора, повезан је са градским парком, и представља једну амбијенталну цјелину, намијењену примарно пјешачком саобраћају, шетњи и одмору;
- Изградња пјешачке стазе у путном појасу магистралног пута М-1 113, дионица Бијељина 2-Угљевичка Обријеж, у МЗ Хасе, дужине 200,00 м¹. Стаза повезује насеље од преко 200 домаћинстава са школом и центром села. Стаза једним дијелом је поред коловоза и одвојена је ивичњакком и заштитном оградом, а на другом дијелу је у путном појасу иза путног јарка;
- Прва фаза реконструкција Улице Стефана Дечанског дужине 400 м¹, у оквиру урађених активности обострано је изграђена пјешачка и бицикличка стаза, зелени појас са стаблима, као и простор за подужно паркирање возила на дијелу гдје ширина попречног профила то омогућава. У току 2023. године планиран је наставак реконструкције ове улице;
- Обиљежавање једног новог пјешачког прелаза у Улици Пантелинска током редовног одржавања хоризонталне сигнализације на подручју града Бијељина;
- Обиљежавање једног новог пјешачког прелаза и постављање свјетлосно-сигналног уређаја у Сремској улици;
- Реконструкција пјешачке површине на раскрсници улица Мајевичке и Његошеве, у МЗ Центар, укупне површине 77,70 м²;
- Набавка и постављање свјетлосно-сигналног уређаја и опреме за смиривање саобраћаја у зони пјешачког прелаза у Улици Кулина Бана у Бијељини и обиљежавање новог пјешачког прелаза и постављање вибрационих трака на раскрсници ове улице са Пантелинском улицом;
- Изградња тротоара на дијелу Улице Светозара Ћоровића, у МЗ 15. Мајевичка, дужине 220,00 м¹;
- Изградња тротоара у Улици Кнез Иво од Семберије, у МЗ Соколски дом, укупне дужине 44,00 м¹;
- Уређење пјешачко-бицикличке стазе кроз наставак асфалтирања путног појаса локалног пута Л-4 Бијељина-Батковић-Клис у МЗ Батковић, дионица непосредно испред основне школе, дужине 180,00 м¹;
- Започете су активности на изради *Студије истраживања и развоја система јавног превоза путника на територији Града Бијељина са имплементацијом нове аутобуске станице у систем ЈПП* кроз покретање процеса јавних набавки, чији се завршетак очекује током 2023. године;
- Одјелење за стамбено-комуналне послове и заштиту животне средине врши праћење квалитета ваздуха, односно садржаја загађујућих материја у ваздуху - током 2022. године укупно је регистровано 55 дана са прекораченим вриједностима за „РМ 10“ (суспендоване честице промјера 10 µm).

6. ЗАКЉУЧЦИ И ПРЕПОРУКЕ

Имајући у виду да је ПОУМ за Град Бијељину осмишљен и развијен да буде стратешко усмјерење Града у смислу искорака ка савременим концептима урбане мобилности и да представља први интегрални план ове врсте у Граду Бијељина и један од ријетких у Босни и Херцеговини, потребно је укључивање већег броја актера, односно представника свих институција и организација у његову реализацију.

Потребно је наставити са реализацијом активности које имају за циљ промоцију активних видова кретања, смањења емисије CO₂ и заштиту животне средине, како би се креирао амбијент који је по мјери савременог човјека, у складу са резултатима анкета са узорком од преко 4.000 испитаних грађана.

Будуће активности треба да буду фокусиране на успостављање бициклистичких стаза, зелених површина (зелене оазе/паркови са спортско-рекреативним садржајима), отварање улица за пјешаке и бициклисте, подстицање преласка на енергетски ефикасне системе гријања и сличне активности, као и на подизање свијести о значају и бенефитима одрживог еколошког развоја за заједницу.

ОБРАЂИВАЧ

Одсјек за локални економски развој и
европске интеграције

Анкица Тодоровић
Шеф Одсјека

ГРАДОНАЧЕЛНИК

Љубиша Петровић